

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TARBIYACHI KOMPETENSIYASI

Muminova Nargiza
MTTDMQTMOI

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotida tarbiyachilarning bir necha kompetensiyalari haqida fikr yuritilgan.

Maktabgacha ta'lim sohasidagi islohotlar maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirish mexanizmlarini, ya'ni bu jarayonni an'anaviy uslublaridan voz kechib, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot talablariga mos keladigan, demokratik prinsiplarga asoslangan ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishni taqozo etmoqda. Bunda maktabgacha ta'lim jarayoni sub'ektlari faoliyatini tashkil etish va ularni muvofiqlashtirish asosida ta'lim sifatini takomillashtirishning mexanizmlarini aniqlash, kompetensiyaviy yondashuvlar asosida muvofiqlashtirish va amaliyotga joriy etish vazifalarini ham qo'yimoqda. Tarbiyachilarning ta'lim-tarbiya jarayonida asosiy kasbiy kompetentliklari mavjud,

Kasbiy kompetentlik – mutaxassis tomonidan kasbiy faoliyatni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarning egallanishi va ularni amalda yuqori darajada qo'llay olinishidir.

Ijtimoiy kompetentlik – ijtimoiy munosabatlarda faollik ko'rsatish ko'nikma, malakalariga egalik, kasbiy faoliyatda sub'ektlar bilan muloqotga kirisha olish.

Maxsus kompetentlik–kasbiy-pedagogik faoliyatni tashkil etishga tayyorlanish, kasbiy-pedagogik vazifalarni oqilona hal qilish, faoliyati natijalarini real baholash, BKMni izchil rivojlantirib borish bo'lib, ushbu kompetentlik negizida psixologik, metodik, informatsion, kreativ, innovatsion va kommunikativ kompetentlik ko'zga tashlanadi. Ular o'zida quyidagi mazmuni ifodalaydi:

psixologik kompetentlik–pedagogik jarayonda sog'lom psixologik muhitni yarata olish, talabalar va ta'lim jarayonining boshqa ishtirokchilari bilan ijobiy muloqotni tashkil etish, turli salbiy psixologik ziddiyatlarni o'z vaqtida ang'lay olish va bartaraf eta olish;

metodik kompetentlik– pedagogik jarayonni metodik jihatdan oqilona tashkil etish, ta'lim yoki tarbiyaviy faoliyat shakllarini to'g'ri belgilash, metod va vositalarni maqsadga muvofiq tanlay olish, metodlarni samarali qo'llay olish, vositalarni muvaffaqiyatli qo'llash;

informatsion kompetentlik – axborot muhitida zarur, muhim, kerakli, foydali ma'lumotlarni izlash, yig'ish, saralash, qayta ishlash va ulardan maqsadli, o'rinli, samarali foydalanish;

kreativ kompetentlik – pedagogik faoliyatga tanqidiy, ijodiy yondashish, o'zining ijodkorlik malakalariga egaligini namoyish eta olish; **innovatsion kompetentlik**–pedagogik jarayonni takomillashtirish, ta'lim sifatini yaxshilash, tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga doir yangi g'oyalarni ilgari surish, ularni amaliyotga samarali tatbiq etish;

kommunikativ kompetentlik – ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari, jumladan, talabalar bilan samimiy muloqotda bo'lish, ularni tinglay bilish, ularga ijobiy ta'sir ko'rsata olish.

Shaxsiy kompetentlik – izchil ravishda kasbiy o'sishga erishish, malaka darajasini oshirib borish, kasbiy faoliyatda o'z ichki imkoniyatlarini namoyon qilish.

Texnologik kompetentlik – kasbiy-pedagogik BKMni boyitadigan ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish, zamonaviy vosita, texnika va texnologiyalardan foydalana olish.

Ektremal kompetentlik – favqulotda vaziyatlar (tabiiy ofatlar, texnologik jarayon ishdan chiqqan)da, pedagogik nizolar yuzaga kelganda oqilona qaror qabul qilish, to'g'ri harakatlanish malakasiga egalik.

MTT tarbiyachilarining pedagogika, psixologiya va maktabgacha ta'lim metodikasi bo'yicha egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini amaliyotga qo'llashi;

MTT tarbiyachilarining maktabgacha ta'lim tashkilotidagi pedagogik-metodik tadbirlarni samarali tashkil etish va boshqara olish imkoniyatlari; nostandart vaziyatlarda to'g'ri qarorlar qabul qilish, tashabbuskorlik, ijodkorlik, ko'nikmalarining rivojlanganligi kabilar.

Tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishni aniqlash bo'yicha olib borilgan tajriba-sinov

ishlari yuzasidan olingan natijalar samarador ekanligini ko'rsatdi. O'zini o'zi baholash sub'ekt uchun shaxsiy imkoniyatlarini hisob-kitob qilish, o'ziga ob'ektiv baho berish, o'zidan qoniqishni ta'minlaydi. O'z-o'zini baholash shaxsning qobiliyatini o'z kuchi bilan yuzaga chiqishiga yordamlashishi zarur. O'z-o'zini baholash qiyin, lekin shaxsni bunga bevosita tayyorlash mumkin. Har qanday mutaxassisda bo'lgani kabi pedagogning ham o'zini o'zi samarali baholay olishiga bir qator omillar ta'sir ko'rsatadi.

Adabiyotlar Ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni. 1997 yil 29 avgust. O'zbekistonning yangi qonunlari. T.: Adolat, 1998. 17-son. 236b.
2. Nadejdin O. Osnov kompyuternoy animatsii: Monografiya. M.: Mayor, 2004.
3. Nabiulina L.M., Bakieva Z.R. Mul'timedia tizimlari va texnologiyalari: Darslik. T., 2017.
4. Tay Vaughan. Mul'timedia: Making It Work, 8th Edition, 2011. P.481.
5. Knyazeva G.V. Primenenie multimediyx texnologiy v obrazovatel'nyx uchrejdeniyax // Vestnik Voljskogo universiteta im. V.N. Tatishcheva. 2010. Vyp. № 16.
6. Doktorova Ye.A. Mul'timedia texnologii: Konspekt leksiy. Ulyanovsk: UIGTU, 2010. Ch. 2.74 s.
7. Kazansev O.V. Metod i sredstva mul'timedia: Konspekt leksiy. M., 2010.
8. S.S.G'ulomov va boshq. Axborot tizimlari va texnologiyalari: Darslik. T.: Sharq, 2000